بررسی تأثیر مشخصات خاکریز در خط ریلی بر کاهش ار تعاشات ناشی از عبور قطار

مرتضی اسماعیلی؛ استادیار دانشکده مهندسی راهآهن، دانشگاه علم و صنعت ایران محمد فشارکی؛ دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده مهندسی راهآهن، دانشگاه علم و صنعت ایران Email: m_esmaeili@iust.ac.ir

چکیدہ

یکی از مهمترین مشکلات بهره برداری از خطوط راه آهن درون شهری و بین شهری، ارتعاشات ناشی از عبور قطار میباشد. این ارتعاشات ضمن آسیب رساندن به زیر ساختهای خط ریلی، باعث عدم آسایش ساکنان اطراف خط می گردد. به کارگیری مصالح طبیعی خاکریز در خط ریلی، علاوه بر ایجاد تکیه گاهی مناسب برای بالاست و سیستم روسازی، به عنوان یک عامل بالقوه باعث کاهش سطح ارتعاشات و میرایی آنها در محیط نیز می گردد. با نگاهی به مدل های تحلیلی ارایه شده جهت بر رسی ارتعاشات ایجاد شده در خط ریلی، ملاحظه می گردد. با نگاهی به مدل های تحلیلی ارایه شده جهت بر رسی ارتعاشات ایجاد شده در نه روشنی مورد بر رسی قرار نگرفته است. لذا در مقاله حاضر با توسعه مدلی تحلیلی، ضمن منظور نمودن شرایط دینامیکی بار ناشی از عبور قطار، علاوه بر بر رسی اثر امزا و به ویژه اثر مصالح خاکی، ارتعاشات ایجاد شده، اثر خاکریز راه آهن نیز به طور ویژه مورد مطالعه قرار گرفته است. برای این منظور معادلات دیفرانسیل کام بر شرایی از عبور قطار، علاوه بر بر رسی اثر ات اجزای مختلف خط، بر میزان سرعت معادلات دیفرانسیل می در می از عنور قطار، علاوه بر بر اسی اثر ات اجزای مختله، ضمن منظور نمودن ارتعاشات ایجاد شده، اثر خاکریز راه آهن نیز به طور ویژه مورد مطالعه قرار گرفته است. برای این منظور معادلات دیفرانسیل دینامیکی و بار می در می می مو در تعلیل مورد مطالعه قرار گرفته است. برای این منظور معادلات دیفرانسی از عبور قطار، علاوه بر براسی از تعاش جرم - فنر - میراکر، در مدل هرمی ارتعاشات ایجاد شده، اثر خاکریز راه آهن نیز به طور ویژه مورد مطالعه قرار گرفته است. برای این منظور موسعه یافته، تشکیل و به صورت عددی توسط برنامه MATLAB حل شده است. برای این منظور خاکریز در مقایسه با سایر پارامترهای مؤثر در تحلیل دینامیکی خط، در روی دامنه بار محوری و سرعت ور قطار و همچنین ضخامت، سختی و میرایی خاکریز تحلیل های صورت گرفته، نشان دهنده آن این مصالح در کاهش ارتعاشات، نشان داده شده است. نتایج تحلیل های صورت گرفته، نشان دهنده آن است که مصالح در کاهش ارتعاشات، نشان داده شده است. تتایج تعلیلهای صورت گرفته، نشان میدهد.

واژههای کلیدی: خاکریز، سختی، میرایی، ارتعاش، سرعت حداکثر

۱. مقدمه

افزایش تقاضای نقل و انتقال بار و مسافر در سالهای اخیر، سبب توجه روزافزون كشورها به صنعت حمل ونقل ريلي بهعنوان سیستمی ایمن، ارزان و سازگار با محیط زیست گردیده است. از طرفی با ظهور قطارهای سریع درونشهری و خطوط سریعالسیر بین شهری، تحول عظیمی در حملونقل ریلی به وجود آمده است. با وجود بهبود قابل ملاحظهای که خطوط راهآهن در سیستم حمل ونقل پدید آوردهاند، همزمان نگرانی هایمی در مورد ایجاد صدا و ارتعاش، در مناطق شیهری و حاشیه شیهرها وجود دارد. افزایش میزان ارتعاشات خطوط راهآهن، علاوه بر آسیب اجزای خط و ابنیه فنی، سبب آزردگی ساکنان اطراف خط می گردد. با افزایش سرعت قطارها، سطح ارتعاشات انتقال یافته به سازههای حاشیه خط افزایش یافته است. در این بین، سرعت قطارها گاهی از سرعت انتشار امواج در خاک نیز بیشتر شده و منجر به افزایش شدید سطح ارتعاش می گردد. ظهور چنین مواردی مشکلات زیادی در بهرهبرداری از قطارهای سریعالسیر ایجاد نموده، بهطوریکه در مواردی منجر به تقلیل سرعت قطارها گردیده است [۱].

با مروری بر ادبیات فنی موجود در بحث ارتعاشات خطوط ریلی، مشخص می گردد که این مساله همواره از دو منظر مورد بررسی قرار گرفته است. در بخش اول، توسعه مدل های تحلیلی که بتوانند میزان ارتعاشات ایجاد شده در خط و اجزای آن را پیش بینی نمایند مورد توجه قرار گرفته است. در این بخش می توان به کارهای انجام شده توسط Krylov [۲ و ۳] و Degrande [3] اشاره کرد. از سوی دیگر با مشخص شدن سطح ارتعاشات در خط و مناطق اطراف آن، ارزیابی میازن کارایی تدابیر به کار رفته جهت کاهش سطح ارتعاشات خط راهآهن در منبع، مسیر و دریافت کننده ارتعاش، موضوع تحقیقات دیگری در این زمنه بوده است. در این میان می توان به کارهای صورت گرفته توسط اداره حمل ونقل فدرال آمریکا [0] اشاره نمود که منجر به ارایه مدلی جهت پیش بینی ارتعاش و تاثیر عوامل مختلف در خط، مسیر و دریافت کننده ارتعاش کردیده است. از دیگر مطالعات صورت گرفته در این راستا می توان به مدل نیمه تجربی مؤسسه ژنو تکنیک

نروژ^۲ جهت پیشبینی ارتعاشات با فرکانس پایین، ناشی از حرکت قطار بر روی خاک نرم، اشاره کرد. دادههای مورد استفاده جهت این مدل پیشبینی ارتعاش، از اندازهگیرهای وسیع انجام شده در مناطق دارای خاک نرم تا سخت و ساختمانهایی با شرایط گوناگون فراهم گشته است [0].

به منظور کاهش ارتعاشات منتشره از خطوط ریلی سه روش کلی جهت نیل به هدف یاد شده در ادبیات فنی ارایه گردیده است. در روش نخست ارتعاشات در منبع ایجاد ارتعاش که همان وسیله نقلیه ریلی و نقطه تماس آن با ریل می باشد کاهش داده میشوند. این موضوع در قالب اصلاح شرایط فنربندی وسیله نقلیه و همچنین تغییر مشـخصات دینامیکـی آن قابل اعمال بوده و از طرف دیگر در سالهای اخیر تلاشهای قابل توجهی درخصوص اصلاح پروفیل چرخ و بهکارگیری مصالح خراص در چرخ که بتوانند سطح ارتعاشات را تا حد قابل قبولی کاهش دهند، صورت گرفته است. در بخش دوم ارتعاشات در مسیر انتقال که شامل خط و محيط اطراف آن ميباشد، مورد بررسي قرار مي گيرد. عمده روش های کاهش ارتعاش در خط به استفاده از ادوات اتصال مناسب میان ریل و تـراورس (پابند و پد زیر ریل) و یا لایههای خـاص میراکننده انرژی مانند پتوی بالاسـت و یا پدهای جاذب ارتعاش زیر تراورس ٔ مربوط می گردد. در عین حال درخصوص كاهش انتشار امواج سطحي (امواج رايله) منتقل شده از خط به محیط اطراف نیز ممی توان از وجود ترانشههای کناری[°] که با مصالح دانهای پر شدهاند نیز میتوان بهره برد. دسته سوم روش های کاهش ارتعاشات خط ریلی به انجام تغییرات در محل دریافتکننده ارتعاشات مربوط می شود. به عنوان نمونه نصب سیستمهای فنر – میراگر در پی ساختمانهای ویژه را میتوان از جمله این تمهیدات به شـمار آورد [۵ و ۲] .[در بین روشهای ارایه شده جهت کاهش ارتعاشات توسط خود خط ریلی، استفاده از مصالح خاکریز بهعنوان یک عامل بالقوه، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. به عبارت دیگر اینرسمی قابل ملاحظه موجود در مصالح خاکریز و افزایش قابل توجه آن با ارتفاع از یک طرف و خصوصیات میرایی این مصالح از طرف دیگر میتواند بهطور

خاص سبب کاهش ار تعاشات انتقال یافته به اطراف خط گردد. در مقاله حاضر با توسعه مدل هرمی ارایه شده توسط Ahlbeck و همکاران [۷]، برای شرایط دینامیکی اعمال بار ناشی از عبور قطار، ضمن مشخص نمودن اثر اجزای مختلف خط بر کاهش ارتعاشات، اثر خاکریز راهآهن نیز به طور ویژه مورد مطالعه قرار گرفته است. برای این منظور، خط به صورت یک سیستم ٥ درجه آزادی مرکب از ریل، تراورس، بالاست، بستر خاکریز و بدنه باربر خاکریز مدلسازی شده و تحت تاثیر ارتعاش اجباری ناشی از بار قطار قرار گرفته است. در ادامه معادلات دیفرانسیل حاکم بر سیستم جرم – فنر – میراگر یادشده توسط برنامه MATLAB حل شده است. روش حل ارایه شده امکان تحلیل حساسیت پارامترهای مؤثر بر ارتعاشات خط ریلی و محدوده تاثیر آنها در خطوط مختلف ریلی، اعم از باری، مسافری و سریعالسیر را

۲. بیان معادلات حاکم بر ارتعاش سیستم

در عمده تحقیقات انجام شــده در تحلیل دینامیکی خط ریلی، معمولاً اندرکنش خط و قطـار بهصورت یک مجموعه واحد مد نظر قرار گرفته و معادلات تعادل حاکم بر سیســتم وسیله نقلیه-

که در آن [m]، [C] و [K] به ترتیب ماتریس های جرم، میرایی و سختی می باشند. از آنجا که سیستم مورد نظر گسسته می باشد، لذا ماتریس جرم قطری است و نیروی دینامیکی قطار تنها بر ریل (جرم اول) وارد می شود. ضریب سختی K_{ij} (ضریب میرایی (\mathbf{f}_{ij}) به صورت نیروی متناظر با درجه آزادی \mathbf{j} ، به ازای تغییر مکان واحد (سرعت واحد) در درجه آزادی \mathbf{j} ، وقتی تغییر مکان (سرعت) در سایر درجات آزادی برابر صفر است، تعریف می شود. بنابراین بسطیافته معادله (۱) را می توان به صورت معادله (۲) در نظر گرفت.

$$\begin{bmatrix} m_{1} & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & m_{2} & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & m_{3} & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & m_{4} & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & m_{5} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \ddot{u}_{1} \\ \ddot{u}_{2} \\ \ddot{u}_{3} \\ \ddot{u}_{4} \\ \ddot{u}_{5} \end{bmatrix}^{+} \begin{pmatrix} c_{1} & -c_{1} & 0 & 0 & 0 \\ -c_{1} & (c_{1}+c_{2}) & -c_{2} & 0 & 0 \\ 0 & -c_{2} & (c_{2}+c_{3}) & -c_{3} & 0 \\ 0 & 0 & -c_{3} & (c_{3}+c_{4}) & -c_{4} \\ 0 & 0 & 0 & -c_{4} & (c_{4}+c_{5}) \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \dot{u}_{1} \\ \dot{u}_{2} \\ \dot{u}_{3} \\ \dot{u}_{4} \\ \dot{u}_{5} \end{bmatrix}^{+}$$
(Y)

که در آن ۳۲، ۳۲، ۳۳، و ۳۵ به ترتیب جرم ریل، تراورس، بالاست، بستر خاکریز و بدنه باربر خاکریز می باشد. همچنین ۲۵، ۲۵، ۵۲، ۵۶ و ۲۵ به ترتیب مقادیر میرایی لایه های پد، تراورس، بالاست، بستر خاکریز، بدنه باربر خاکریز و خاک طبیعی بوده و ۴۵، ۲۸، ۴۲، ۵۶ و ۸۵ به ترتیب معرف سختی لایه های پد، تراورس، بالاست، بستر خاکریز، بدنه باربر خاکریز و خاک طبیعی است.

در این بررسی، جرمهای ریل، تراورس، بالاست و خاکریز که خود شامل دو لایه بستر خاکریز خاکریز و بدنه باربر خاکریز است به طور مجزا در نظر گرفته شده است. علت تفکیک لایه بستر خاکریز از بدنه باربر خاکریز، خصوصیات متفاوت این دو لایه است که در آیین نامه UIC به آن اشاره شده است [۱۱].

شکل ۱. مدل جرم- فنر مقطع عرضی خط

۳. مشخصات بار گذاری ناشی از حرکت قطار در شرایط واقعی، بار قطار از طریق سطح تماس چرخ و ریل بر خط اعمال می گردد. در این راستا استفاده از تئوری هر تز^۲ امکان تعریف بارگذاری بهصورت سطوح گسسته را در محل هر چرخ فراهم مى آورد. [١٢] با توجه به عدم همگرايي حل مدل تحليلي در شرایط استفاده از بار ضربهای تولید شده، معمولاً از شکل هارمونیک بار که توسط تبدیل فوریه قابل استخراج می باشد، استفاده می گردد. این مساله باعث می شود که امکان انتخاب گامهای زمانی بسیار کوچک و بالابردن دقت حل و یا گام زمانی بزرگ و کاهش زمان حل فراهم گردد. مهم ترین گام در تعریف بارگذاری هارمونیک، تعیین فرکانس مناسب بار است. به عبارت دیگر صحت بارگذاری توسط فرکانس آن، که نشاندهنده سرعت بارگذاری است، کنترل می شود. در تحقیق حاضر، برای تعیین فركانس غالب، از تبديل سريع فوريه استفاده شده است. تبديل سریع فوریه یک روند محاسباتی مناسب و مؤثر برای روش تبدیل انفصالي فوريه است. با استفاده از تبديل فوريه مي توان حل مساله با بارگذاری غیرتناوبی را از حوزه زمان به حوزه فرکانس منتقل نمود. در نتیجه با در نظر گرفتن فرکانس های غالب، بارگذاری ساده شده و مساله نیز سادهتر حل می شود.

بارگذاری حاصل از عبور قطار، پیچیده و دارای فرکانس های متعدی است. به طور نمونه، شکل ۲ نمایی از قطار سریع السیر Thalys و فاصله بین محورهای آن را نشان می دهد. شکل ۳-الف، تغییر شکل ایجاد شده در ریل (جرم یک) و طیف تغییر شکل مربوط به آن را در شرایط حرکت قطار با سرعت ۲۰۰ کیلومتر بر ساعت، نشان می دهد.

با توجه به شکل ۳-الف می توان فرکانس های غالب ناشی از عبور قطار فوق را تعیین کرد. با گرفتن تبدیل سریع فوریه مطابق شکل ۳-ب، فرکانس اصلی سیستم بارگذاری قطار، حدود ۲/۸۵هر تز بهدست می آید که بسیار نزدیک به فرکانس عبور بوژی^۸ واگن ها یا ۲/۹۷ است. فرکانس اصلی دیگر ۱۷/۳ هرتز می باشد که معادل فرکانس عبور محور یا ۱۸/۵ هرتز است. فرکانس عبور بوژی و محور، در نتایج اندازه گیری های میدانی نیز به دست آمده است.

بررسی تاثیر مشخصات خاکریز در خط ریلی بر...

شکل۲. نمای شماتیک قطار سریع السیر Thalys

3.52 3.00	18-70	3×18	3-70
			-

بار (معادل فرکانس عبور بوژی) و t زمان می باشد. در حل معادلات این فرکانس برای انواع قطارهای باری، مسافری و سریع السیر در سرعتهای مختلف محاسبه و مورد استفاده قرار گرفته است.

٤. توسعه مدل هرمی برای خط ریلی متکی بر خاکریز یکی از مدلهای تحلیلی که برای بررسی توزیع بار اعمالی بر بالاست زیر تراورس و برای شرایط استاتیکی توسعه داده شده است، مدل ارایه شده Ahlbeck و همکاران [۷] است که به مدل هرمی بالاست ^۴موسوم می باشد. در این روش، فرض می شود که بار انتقال یافته از تراورس ها به بالاست به صورت هرمی توزیع می گردد. همچنین فرض می گردد تنش ها در داخل هرم به صورت برای مثال Degrande [٤] و Degrande [۳] فرکانس عبور محورها را به عنوان [۱۳] فرکانس عبور بوژی و فرکانس عبور محورها را به عنوان فرکانسهای اصلی سیستم، در اندازه گیریهای میدانی انجام شده بهدست آوردهاند. این نتایج در سایر اندازه گیریهای میدانی نیز تأئید شده است. بنابراین در ادامه برای توسعه و حل معادلات حاکم بر سیستم جرم- فنر- میراگر از رابطه هارمونیک ایدهآل زیر استفاده می شود که با به کار بردن آن، نیرویی مثبت و با فرکانس عبور بوژی بر سیستم خط اعمال می شود.

৵

$$F = P(1 - \cos 2\pi ft) \tag{(7)}$$

ده در ریل ب. طیف تغییر شکل ریل

شکل ۳. الف. تغییر شکلهای ایجاد شده در ریل

یکنواخت توزیع شده و خارج از آن مقدار تنش ها مساوی صفر است. زاویه توزیع تنش در هرم، به ضریب پواسون بستگی دارد. بنابراین ناحیه مؤثر بالاست، در زیر هر تراورس را می توان توسط شکل ٤ نشان داد. شکل ٥ قسمتی از بالاست که تحت تاثیر بار اعمالی از قطار قرار دارد را در حالت سه بعدی نشان می دهد. بر این اساس، جرم قسمتی از بالاست که در باربری مشارکت دارد از رابطه (٤) به دست می آید:

$$M_{b} = \rho_{b} h_{b} \left[l_{e} l_{b} + (l_{e} + l_{b}) h_{b} \tan(\alpha) + \frac{4}{3} h_{b}^{2} \tan^{2} \alpha \right]$$

$$(\xi)$$

در این رابطه **d^ρd^ρ**چگالی بالاست، **hbhb** ضخامت بالاست، **ele** طول مؤشر ناحیه اتکایی نصف تراورس، **d^ld^l** عرض تراورس و α زاویه توزیع تنش در بالاست میباشد. اگر سطح تماس مؤثر تراورس با بالاست توسط **d^ld^l و e^le** مشخص شود، سختی لایه بالاست از رابطه زیر محاسبه میشوند:

$$K_{b} = \frac{2(l_{e} - l_{b})\tan\alpha}{\ln\left[\left(\frac{l_{e}}{l_{b}}\right)(l_{b} + 2h_{b}\tan\alpha)/(l_{e} + 2h_{b}\tan\alpha)\right]}E_{b}$$

در رابطه فوق EbE_b مدول الاستیک بالاست میباشد. سـختی بستر خاکریز در زیر ناحیه هرمی شکل نیز از رابطه زیر بهدست میآید:

$$K_f = (l_e + 2h_b \tan \alpha) (l_b + 2h_b \tan \alpha) E_f$$

در این رابطه E_fE_f مدول بستر زمین است که مقدار آن را میتوان بر اساس K₃₀K₃₀ یا مدول عکسالعمل بستر بهدست آمده از آزمایش بارگذاری صفحه (روی صفحهای دایرهای به قطر ۳۰ سانتی متر) محاسبه نمود.

شکل ٤. توزيع بار در مصالح دانه ای بالاست

شکل ٥. شکل سه بعدی ناحیه مؤثر بالاست در ارتعاش

همان طور که از شکل ٤ مشخص می باشد، روابط فوق بر اساس این فرض توسعه یافته که همپوشانی بین هرمهای مجاور وجود نداشته باشد. در حالتی که ضخامت لایه بالاست زیاد، یا فاصله بین تراورسها کم باشد و یا زاویه توزیع تنش در بالاست زیاد باشد، همپوشانی بین جرمهای مجاور بالاست اتفاق می افتد (شکل ۲). بنابراین در این مورد لازم است روابط مربوط به سختی و جرم بالاست، اصلاح شود [۱٤]. در این حالت، جرم مؤثر بالاست را می توان به صورت ناحیه هاشور خورده در شکل ٦ نشان داد.

شکل ٦. مدل اصلاح شده بالاست

مهندسی حمل و نقل / سال اول / شماره دوم / زمستان ۱۳۸۸

است:

$$M_{em} = \rho_{em} l_s h_{em} (l_e + 2 h_b \tan \alpha_b + h_{em} \tan \alpha_{em})$$
(11)

$$K_{em} = \frac{2E_{em}l_s \tan \alpha_{em}}{\ln \left[1 + \frac{2h_{em} \tan \alpha_{em}}{l_e + 2h_b \tan \alpha_b}\right]}$$
(17)

بنابراین در شرایط حاضر، مقادیر جرم و سختی برای اجزای مختلف خط ریلی، قابل تعیین بوده و بهراحتی در معادلات

ب) نمای عرضی

شکل ۷. نحوه توزیع تنش در خاکریز

$$h_0 = h_b - \frac{l_s - l_b}{2\tan\alpha} \tag{V}$$

که **ایا** فاصله بین تراورس ها می باشد.
بنابراین جرم ارتعاشی بالاست نیز طبق رابطه زیر بهدست
می آید:
$$M'_{b} = \rho_{b} \Big[I_{bp} h_{b} + (I_{e} + h_{b} \tan \alpha) + I_{e} (h_{b}^{2} - h_{0}^{2}) \tan(\alpha) + \frac{4}{3} (h_{b}^{3} + h_{0}^{3}) \tan \alpha \Big]$$

$$K'_{b} = \frac{K_{b1}K_{b2}}{K_{b1} + K_{b2}}$$

$$K_{b1} = \frac{2(l_{e}l_{b})\tan\alpha}{\ln[(l_{e}l_{s})/(l_{b}(l_{e} + l_{s} - l_{b}))]}E_{b}$$

$$K_{b2} = \frac{l_{s}(l_{s} - l_{b} + 2l_{e} + 2h_{b}\tan\alpha)\tan\alpha}{l_{b} - l_{s} + 2h_{b}\tan\alpha}$$

$$E'_{f} = l_{s} (l_{e} + 2h_{b} \tan \alpha) E_{f}$$
(1.)

در مقال محاضر با توجه به اصول حاکم بر مدل هرمی در شرایطی که توزیع تنش در بالاست دارای هم پوشانی است، این مدل برای شرایطی که خط ریلی متکی بر خاکریز است، توسعه داده شده است. هدف از این کار، استخراج مقادیر جرم و سختی برای اجزای خط ریلی می باشد که در معادلات دینامیکی حاکم بر سیستم جرم – فنر – میراگر مورد استفاده قرار خواهند گرفت. نحوه توزیع تنش برای چنین حالتی در شکل ۷ در جهت طولی و عرضی خط نشان داده شده است. عملاً بر اساس چنین فرضیاتی معادلات حاکم برای جرم و سختی خاکریز به صورت روابط (۱۱) و (۱۲) قابل استخراج

ارتعاشی سیستم قابل بهکارگیری خواهد بود.

۵. انتخاب پارامترهای جرم- سختی- میرایی خط برای تحلیل دینامیکی

با نگاهی به ادبیات فنی ارتعاش در خط ریلی در انواع مدلهای تحلیلی خط، محدوده مختلفی برای پارامترهای میرایی و سختی اجزا، ارایه شده است. محققان متعددی با در نظر گرفتن تعداد جرمهای متفاوت در مدلسازی خط راهآهان، این مقادیر را ارایه نمودهاند. از آن جمله می توان به مدلهای ارایه شده توسط Grassie و همکاران[۸] که از یک یا دو جرم استفاده شده است و مدل سهجرمی Zai و همکاران[۱۶] که در آن قفل و بست ذرات بالاست با یکدیگر نیز منظور شده است، اشاره کرد.

همچنین محققان دیگری، مدلهایی با ٤ و ٥ جرم نیز ارایه نمودهاند که از مجموعه این مطالعات می توان محدوده تغییرات سختی و میرایی اجزای خط را تعیین کرد. [٥١ و ١٦ و ١٧]. از آنجاکه در تحقیق حاضر از فرم توسعه داده شده مدل هرمی استفاده خواهد شد، لذا لازم است مقادیر انتخابی برای پارامترهای مختلف جرم، سختی و میرایی مورد بررسی قرار گیرند. با توجه به معادلات (٧) تا (١٢) مقادیر جرم و سختی بر اساس شرایط هندسی و مدول الاستیسیته اجزای خط قابل استخراج خواهند بود. لازم به ذکر است که مقادیر مدول الاستیسیته برای لایه خاکریز بر اساس توصیههای PILCV1۹ [١١] و Madshus و همکاران [١] انتخاب شده است. اتحادیه بینالمللی راهآهنها، مقادیر حداقل است ی مقادیر در نشریه شماره ۳۹۶ سازمان مدیریت و برنامهریزی این مقادیر در نشریه شماره ۳۹۶ سازمان مدیریت و برنامهریزی

سور، عنی عود، «مسیور عمل عرامی و عمری بر روساری راهآهان سریعالسیر» نیز تکرار گردیده است [۱۸]. جدول ۱ پارامترها و محدوده آنها را جهت استفاده در تحلیل دینامیکی خط، در بخش بعد نشان میدهد.

با معلوم شدن مقادیر جرم، سختی و میرایی، از یک طرف و از طرف دیگر، شرایط بار هارمونیک قابل اعمال بر خط، امکان حل معادلات حاکم بر ارتعاش خط، فراهم می گردد. نتایج حل، برای شرایط مختلف

حاکم بر جرم، سختی و میرایی اجزا، در قالب انجام تحلیل حساسیت، توسط برنامه MATLAB، در ادامه مورد بررسی قرار می گیرد.

۲. نتایج تحلیل حساسیت بر روی پارامترهای اجزای مختلف خط

در این بخش بر اساس محدوده مشخص شده برای هر پارامتر، تاثیر تغییرات آن، در محدوده مشخص شده بر سرعت ارتعاشات اجزای خط مورد بررسی قرار خواهد گرفت. از آنجا که امکان تغيير همزمان همه پارامترها باهم وجود ندارد، حين تغيير يک پارامتر سایر پارامترها بهعنوان مقدار متوسط در نظر گرفته شدهاند. در ادامه نتایج تحلیل عددی انجام شده ارایه می گردد. بجز در مواردی که در متن مقاله عنوان شده است، در تمامی تحلیل های انجام شده، از قطار سریع السیر Thalys (شکل ۲)، با بار محوری ۱۵ تن استفاده شده است. همچنین برای تعیین تاثیر سرعت قطار بر سرعت ارتعاشات خط، اثر میرایی و سختی اجزای خط برای سرعتهای ۱۲۰ و ۳۰۰ کیلومتر بر ساعت در نظر گرفته شده است. در بررسی اثر ضخامت بالاست و سختی و میرایی پد و بالاست، ضخامت خاکریز مساوی با صفر در نظر گرفته شده است. وجود لایه خاکریز تاثیر پارامترهای فوق را كاهش مى دهد. ساير مقادير مساوى با مقدار متوسط بهدست آمده از جدول ۱ در نظر گرفته شدهاند.

۱–۱ اثر میرایی و سختی پد

ش کل ۸ تاثیر میرایی پد را در کاهش سرعت لایههای ریل و بالاست نشان می دهد. در بررسی صورت گرفته، ضخامت بالاست •٤ سانتی متر در نظر گرفته شده است و سرعت قطار مورد استفاده، ١٢٠ کیلومتر بر ساعت است. مقادیر سختی و میرایی سایر اجزای خط نیز ثابت و مطابق مقادیر جدول ۲ انتخاب شدهاند. با توجه به نتایج ارایه شده در شکل ۳، تاثیر پارامتر میرایی پد، بسیار محدود است. به عبارت دیگر حداکثر درصد کاهش سرعت مشاهده شده، ٢٤/۰ درصد است. تاثیر میرایی پد با اضافه کردن جرم خاکریز از این مقدار نیز کمتر می گردد. با افزایش سرعت بررسی تاثیر مشخصات خاکریز در خط ریلی بر...

واحد	مقدار	پارامتر	علامت اختصاري
Kg/m	٦.	جرم واحد طول ريل	M_r
Kg	٣++	جرم تراورس	M_s
MN/m	٦+-٢٤+	سختی ریل پد	K _p
kNs/m	٤+-٢٥+	میرایی ریل پد	C_p
m	+,٣-+,٦	ضخامت بالاست	h _b
MPa	1++ -10+	مدول الاستيسته بالاست	E _b
kNs/m	0+ -7++	میرایی بالاست	Cb
MPa	٦+ - ١ + +	مدول الاستيسته بستر خاكريز	E_f
kNs/m	٣+ - ١ + +	میرایی بستر خاکریز	C _f
MPa	٤+_٦٥	مدول الاستيسته بدنه باربر خاكريز	Ee
kNs/m	٣+-١++	میرایی بدنه باربر خاکریز	Ce

جدول ۱. پارامترهای مورد استفاده در تحلیل دینامیکی خط [۸] و [۱۵] و [۱7] و [۱۷]

جدول ۲. مقادیر پارامترهای استفاده شده در بررسی تاثیر میرایی پد در سرعت ارتعاش خط

واحد	مقدار	پارامتر
كيلوگرم	٦.	جرم ريل
کیلوگرم	10+	جرم نصف تراورس
كيلوگرم	٤٤+	جرم بالاست
kN.sec/m	٤+ - ٢٥+	میرایی پد
kN.sec/m	170	میرایی بالاست
kN.sec/m	٦٥	میرایی بستر خاکریز
درجه	۳o	زاویه توزیع تنش در بالاست
Ра	۱.) ×) • [*]	مدول الاستيسيته بالاست
N/m	1.0 ×) · Y	سختی پد

نزدیک سطح قابل توجه است، بهطوریکه در حداکثر سختی در نظر گرفته شده، سرعت جرم اول (ریل) ۳۵ درصد کاهش مییابد. در لایههای زیرین خط، میزان تاثیر سختی پد، بهشدت کاهش مییابد و حداکثر درصد کاهش سرعت بالاست در حدود ۰/۰۳

قطار به ۳۰۰ کیلومتر برساعت، میزان تاثیر میرایی پد در کاهش ارتعاشات، افزایش مییابد و حداکثر درصد کاهشی معادل با ۳/٦٩ درصد مشاهده می شود. افزایش سنختی پد باعث کاهش سرعت ارتعاشات اجزای خط می شود. این کاهش برای جرمهای

مرتضى اسماعيلى، محمد فشاركى

شکل ۸. تاثیر میرایی پد در کاهش سرعت ارتعاشات ریل و بالاست

شکل ۹. تاثیر سختی پد در کاهش سرعت ارتعاشات ریل

درصد است. با افزایش سرعت، همین روند قابل مشاهده است و همانطورکه در شکل ۹ نشان داده شده است، درصد کاهش سرعت ارتعاش در اثر افزایش سختی پد تغییر چندانی پیدا نمیکند.

۲-۲ تاثیر بالاست در کاهش سرعت ارتعاشات خط
 ۲-۲-۱ اثر میرایی و سختی بالاست
 جدول ۳ تاثیر مقادیر مختلف میرایی بالاست را در سرعت ۱۲۰
 کیلومتر بر ساعت، نشان می دهد. با توجه به مقادیر به دست آمده،
 میرایی بالاست تاثیر محسوسی در کاهش سرعت در لایه های بالا
 و پائین خط ندارد و حداکثر کاهش سرعت به دست آمده، کمتر از

۱/۱ درصد است. با افزایش سرعت قطار از ۱۲۰ به ۳۰۰ کیلومتر بر ساعت، نیز تغییری در نتایج بهدست نمی آید.

جدول ٤ تأثیر مقادیر مختلف سختی بالاست را در کاهش جدول ٤ تأثیر مقادیر مختلف سختی بالاست را در کاهش سرعت ارتعاشات خط، برای قطاری با سرعت ١٢٠ کیلومتر بر ساعت نشان می دهد. با افزایش مدول الاستیسیته بالاست از و حداکثر کاهش سرعت مشاهده شده، ٧/٢٥ درصد است. با این حال، سرعت ارتعاش لایه بالاست افزایش می یابد. این افزایش در مقایسه با کاهش سرعت ارتعاش ریل، بسیار ناچیز است. تقریبا همین نتایج با افزایش سرعت از ۱۲۰ به ۳۰۰ کیلومتر بر

بررسی تاثیر مشخصات خاکریز در خط ریلی بر...

ساعت نيز مشاهده مي شود.

۲-۲-۲ اثر ضخامت بالاست

با افزایش ضخامت بالاست، جرم آن افزایش یافته و در نتیجه، سرعت ارتعاشات لایه های مختلف خط کاهش می یابد. در این راستا، کاهش سرعت ایجاد شده بخصوص در لایه بالاست، قابل ملاحظه می باشد. با افزایش ضخامت بالاست از ۳۰ به ٦٠ سانتی متر، حداکثر کاهش سرعت در لایه های ریل و بالاست به

ترتیب حدود ۲۲ و ۲۳ درصد است. همچنین افزایش سرعت قطار تاثیری بر روند تغییر سرعت ارتعاشات ریل و بالاست ندارد. در نتایج بهدست آمده، فرضیات حل، مشابه تحلیل های قبل است.

۲-۳ تاثیر خاکریز در کاهش سرعت ارتعاشات خط ۲-۳-۱ اثر میرایی و سختی خاکریز میزان تاثیر میرایی لایههای بدنه باربر خاکریز و بستر خاکریز بسیار کم است. با توجه به تراکم بالای این لایهها، میزان تغییرات

درصد کاهش	سرعت ار تعاشی حداکثر (m/s)	جرم	میرایی بالاست (kN.s/m)	
-	+/82089	ريل		
-	+/78050	بالاست	0+	
+/+V+T+	+/22028	ريل		
+/+ 3321	+/78039	بالاست)++	
+/+٥٣+٦	+/AEOEE	ړيل		
+/+7+E9	+/7802+	بالاست	10+	
+/+)٦٦٥	+/AE0Y0	ريل		
+/ * * ٧ * ٤	+/78023	بالاست	ý + +	

جدول ۳. تاثیر مقادیر مختلف میرایی بالاست در کاهش سرعت ارتعاشات خط برای سرعت ۱۲۰ کیلومتر بر ساعت

جدول ٤. تاثیر مقادیر مختلف سختی بالاست در کاهش سرعت ارتعاشات خط برای سرعت ۱۲۰ کیلومتر بر ساعت

درصد کاهش	سرعت ار تعاشی حداکثر (m/s)	جرم	سختی بالاست (MN/m)	مدول الاستيسيته بالاست (MPa)
-	+/ \ \\\T	ريل		1
-	+/2402+	بالاست	199	
٣/٦٧٣٢٣	+/ \ ٣١٩+	ريل		
-+/+7328	+/YAOEY	بالاست	17+	17+
٧/٢٥٢٤٩	*/٨* * ٩ ٩	ړيل		10+
-+/+٣١٩١	+/78029	بالاست	۲++	

مرتضى اسماعيلى، محمد فشاركى

میرسد. به ۲۰۰ kN.s/m می ایند از ایند ۲۰۰ درصد می رسد. همچنین با افزایش مدول الاستیسیته خاکریز، سرعت ارتعاشات جرمهای مختلف خط، کاهش می یابد. بیشترین تاثیر سختی استر خاکریز، بر بالاست و بستر خاکریز می باشد به طوری که با افزایش مدول خاکریز، حداکثر کاهش سرعت ارتعاش معادل با افزایش مدول خاکریز، حداکثر کاهش سرعت ارتعاش معادل با محموس نیست می آید. همچنین مقایسه نتایج نشان می دهد محسوس نیست. شکل ۱۰، تاثیر افزایش مدول الاستیسیته خاکریز در کاهش سرعت در لایههای ریل و بستر خاکریز را نشان می دهد.

میرایی لایه های خاکی بستر راه آهن محدود می باشد. برای نمونه جدول ۵ نشان می دهد که برای قطار با سرعت ۱۲۰ کیلومتر بر ساعت، حداکثر میزان کاهش سرعت، تحت تاثیر میرایی لایه خاکریز، حدود ۱/۲۷ درصد است. برای به دست آوردن این نتایج، ضخامت لایه های بستر خاکریز و بدنه باربر خاکریز به ترتیب ۲ و منایر در نظر گرفته شده است. مقادیر پارامترهای سختی و میرایی سایر اجزای خط مطابق حالت قبل در نظر گرفته شده است. با افزایش سرعت از ۱۲۰ به ۳۰۰ کیلومتر بر ساعت، تاثیر میرایی خاکریز در کاهش سرعت ارتعاشات خط افزایش می یابد و حداکثر کاهش سرعت در بستر خاکریز در اثر افزایش میرایی از

درصد کاهش	سرعت حداکثر (m/s)	جرم	میرایی خاکریز (kN.s/m)	
-	7/77779	ريل		
_	2/+0230	بالاست		
_	١/٧٤٨١٧	بستر خاكريز	۳+	
-	+/21928	بدنه باربر خاکریز		
+/32200	2/209+2	ريل		
+/٣٦١٩+	۲/+ ٤٦٩٢	بالاست		
+/٣٧٢٩٢	١/٧٤١٦٥	بستر خاكريز	0+	
٠/٣١٧٦٩	+/YIAVT	بدنه باربر خاكريز		
١/٣٧٣٣١	۲/۳۳۷۸۳	ريل		
1/22093	۲/+ ۲۸۷٦	بالاست		
1/201+6	1/77090	بستر خاكريز	1++	
١/+ ٦٦٣٨	+/۲۱۷+۹	بدنه باربر خاکریز		

جدول ٥. تاثیر میرایی خاکریز در میزان سرعت ارتعاشات خط برای سرعت ۱۲۰ کیلومتر بر ساعت

۲-۳-۲ اثر ضخامت خاکریز

نشان میدهد. همان طور که در شکل مشاهده می شود اضافه کردن حدود ۳ متر به ارتفاع خاکریز، به شدت از میزان سرعت ارتعاش خط می کاهد. با افزایش بیشتر ارتفاع خاکریز تاثیر آن در کاهش سرعت ارتعاش، بسیار کم می گردد. بنابراین می توان مقدار تقریبی ضخامت بهینه خاکریز را معادل ۳ متر پیشنهاد کرد.

۲-3 تاثیر سرعت قطار بر سرعت ارتعاشات اجزای خط شکل ۱۲ تاثیر سرعت قطار را در میزان سرعت ذرات در لایه خاکریز، برای قطار سریعالسیر نشان میدهد. با توجه به شکل، با افزایت ش ضخامت خاکریز و جرم ارتعاشی زیرسازی، میزان ارتعاشات خط کاهش می یابد. اگر سرعت قطار، ۲۰۰ کیلومتر بر ساعت در نظر گرفته شود، سرعت ارتعاشی در لایه خاکریز، برای خط بدون خاکریز ، ۲۷/۰ و در خط با ۳ متر خاکریز،m/sec ۱/۰۱ است که نشان می دهد در بین عوامل مؤثر بر سطح سرعت ارتعاش، ضخامت خاکریز، بیشترین تاثیر را دارد.

شــکل۱۱ تاثیر ارتفاع خاکریز در کاهش سرعت لایه خاکریز را

شکل ۱۰. تاثیر مدول الاستیسیته خاکریز در کاهش سرعت ارتعاشی لایههای ریل و بستر خاکریز

شکل ۱۱. رابطه سرعت ارتعاش خاکریز با ضخامت

با افزایش سرعت قطار از ۱۵۰ تا ۲۵۰ کیلومتر بر ساعت، شیب افزایش سرعت ارتعاش، به تدریج افزایش می یابد. از حدود سرعت ۲۵۰ کیلومتر بر ساعت روند افزایش سرعت ارتعاش تقریبا خطی می شود. برای قطارهای باری و سریع السیر روند افزایش با افزایش سرعت قطار تقریبا خطی می باشد. برای نمونه، شکل ۱۳ روند تغییرات سرعت لایه خاکریز را برای قطار مسافری، نشان می دهد. سطح سرعت ارتعاشات مشاهده شده نسبت به خطوط سریع السیر بسیار کمتر است. علاوه بر آن میزان شیب افزایش سرعت ارتعاش نیز بسیار کمتر از قطار سریع السیر است.

٦-٥ تاثیر بار محوری بر سرعت ارتعاش لایه خاکریز راهآهن

برای بررسی تاثیر دامنه بار بر میزان سرعت ارتعاش لایه خاکریز، از سه نوع قطار باری، مسافری و سریعالسیر استفاده شده است. در بررسی تاثیر بار محوری، سرعت قطارهای باری، مسافری و سریعالسیر، ثابت و به ترتیب برابر با ۸۰ ۱۲۰ و ۲۵۰ کیلومتر بر ساعت در نظر گرفته شده است. همچنین ارتفاع لایه خاکریز ثابت و برابر با ۲ متر میباشد.

شکل ۱٤ منحنی تغییرات بار محوری بر حسب سرعت را نشان

شکل ۱۲. تاثیر سرعت قطار در سرعت ارتعاشات لایه خاکریز در خط سریعالسیر

شکل ۱۳. تاثیر سرعت قطار در سرعت ارتعاشات لایه خاکریز در خط مسافری

بررسی تاثیر مشخصات خاکریز در خط ریلی بر...

شکل ۱٤. تاثیر افزایش بار محوری بر سرعت ارتعاش خطوط باری، مسافری و سریعالسیر

میدهد. با توجه به شکل ۱۶، قطار سریعالسیر سرعت ارتعاش به مراتب بیشتری نسبت به قطارهای باری و مسافری ایجاد میکند. همچنین با وجود اینکه منحنی تغییرات سرعت برای هر سه نمودار، تقریباً خطی است با این وجود شیب منحنی مربوط به قطار سریعالسیر بیشتر از قطارهای باری و مسافری است که این موضوع نشان دهنده تاثیر بیشتر بار محوری بر سرعت ارتعاشات خطوط سریعالسیر میباشد. به عبارت دیگر کنترل بار محوری عامل بسیار مهمی در کاهش سرعت ارتعاشات خطوط سریعالسیر است. در مورد قطارهای باری و مسافری با وجود اینکه شیب افزایش سرعت لایه خاکریز در قطار مسافری بیشتر است، این میزان چندان محسوس نیست.

۷. جمعبندی و نتیجه گیری

در مقاله حاضر از طریق توسعه مدل تحلیلی هرمی رفتار دینامیکی خط ریلی در شرایط وجود خاکریز تحت اثر بار ایدهال سینوسی راهآهن مورد مطالعه قرار گرفته است. برای این منظور معادلات حاکم بر ارتعاش دینامیکی هریک از اجزای خط نوشته شده و مجموعه معادلات بروش عددی توسط برنامه MTLAB حل شده است. به منظور درک بهتر رفتار هریک از اجزا، مطالعات پارامتریک جامعی صورت گرفته و به طور ویژه درخصوص

خاکریز از طریق تحلیل حساسیت روی پارامترهای بار محوری قطار و سرعت حرکت آن و همچنین ضخامت، سختی و میرایی خاکریز اثر این جزء بر کاهش ارتعاشات ریلی مطالعه شده است. عمده نتایج بهدست آمده از این تحقیق را می توان در موارد زیر خلاصه نمود:

تاثیر میرایی پد در کاهش سرعت ارتعاشات، به خصوص برای لایههای زیرین خط، بسیار کم است. این تاثیر تنها برای ریل و تا حدی بالاست، قابل توجه است. با افزایش سختی پد، سرعت ارتعاش ریل بیش از ۳۰ درصد کاهش می یابد. ولی با حرکت به سمت خاکریز، تاثیر آن تقریبا از بین می رود. میرایی و سختی بالاست تاثیر قابل ملاحظهای بر سرعت ارتعاشات خط ندارد. ضخامت بالاست تاثیر زیادی بر سرعت ارتعاش اجزای خط خامت می دود میزان سرعت لایه بالاست را بیش از ۲۰ درصد کاهش می دهد. میرایی خاکریز تاثیر قابل ملاحظه ای بر سرعت ارتعاش اجزای خط ندارد. با افزایش سختی خاکریز، میزان سرعت ارتعاش بالاست، با افزایش می دهد.

مرتضى اسماعيلى، محمد فشاركى

5- U. S. Department of Transportation and Federal Railroad Administration, (2005)» High-Speed Ground Transportation Noise and Vibration Impact Assessment»

6- M.Bahrekazemi, (2004) « Train-Induced Ground Vibration and Its Prediction «,PhD Thesis, Dept. of Civil and Architectural Engineering, Royal Institute of Technology,

7- Ahlbeck.D.R,Meacham. H.C and Prause R.H, (1978)»The development of analytical models for railroad track dynamics, in: A.D. Kerr (Ed.), Railroad Track Mechanics & Technology», Pergamon Press, Oxford

8- S.L Grassie, R.w.Gregory and K.L Johnson. (1982) «The dynamic response of railway track to high frequency lateral excitation» Journal of Mechanical engineering Science

9- Lou.P,Zeng.Q.Y,(2006)» Vertical Vehivle-Track Coupling Element», Proc.Imech Vol.220 Part F:J. Rail and Rapid Transit, pp.293-304

10- P.Lou, Q.Y.Zeng,(2004) « Formulation of Equation of Motion of Finite Element Form for Vehicle-Track-Bridge integration System with two types of Vehivle Model» Int.Journal for Numerical Methods in Engineerin,pp.435-474

11- International Union of Railways, (1994) "UIC Code 719R: Earthworks and track-bed layers for railway lines", 2nd Edition

12- Coenraad Eaveld, (2001)» Modern Railway Track», 2nd Edition, MRT Productions

13- Galvı'n.P,Domı'nguez.J,(2008) « Experimental and numerical analyses of vibrations induced by high-speed trains on the Co'rdoba–Ma'laga line", journal of Soil Dynamics and Earthquake Engineering, pp.641–657

14- Zhai, W.M., Wang, K.Y,(2004) Lin, J.H., «Modeling and experiment of railway ballast vibrations» Journal of sound and vibration, pp.673-683 تحت شرایط فوق بیش از ۳٦ درصد است. از بین عوامل بررسی شده، ضخامت لایه خاکریز بیشترین تاثیر را در کاهش سرعت ارتعاش دارد. این تاثیر تا ارتفاع حدود ۳ متر دارای شیب تندی است و پس از آن از میزان اثر آن کاسته می شود. با توجه به نتایج بهدست آمده، سرعت و بار محوری قطار، تنها در قطارهای سریعالسیر تاثیر زیادی بر سرعت ارتعاشات خط دارد.

۸. پانویس،

- Federal Transit Administration
 Norwegian Geotechnical Institute
 Ballast Mat
 Under Sleeper Pad(USP)
 Side Trenches
 Hertz Theory
 Fast Fourier Transform
- 8 Bogie Passage Frequency
- 9 Ballast Pyramid Model
 - anast r yrannu wouer

۹. مراجع

1- Madshus.C, M.Kaynia.A, (2001) «High-Speed Trains on Soft Ground: Track-Embankment-Soil Response and Vibration Generation.in Noise and Vibration From High-Speed Trains», edited by V.V. Krylov, Thomas Telford, London, pp. 315-344

2- V.V.Krylov,(1994)»On the Theory of Railwayinduced Ground Vibrations», Journal de physioue, Volume4, pp.769-772,

3- V. V. Krylov,(1998) « Ground vibration boom from high speed train: prediction and reality.» Acoustic Bulletin, July/August, pp.15-22

4- G.Degrande, (2001)»Free-field vibrations during the passage of a high-speed train: experimental results and numerical predictions,. in Noise and Vibration from High-Speed Trains», edited by V.V. Krylov, Thomas Telford, London, pp. 285-314,

بررسی تاثیر مشخصات خاکریز در خط ریلی بر...

15- Ishida, M., Suzuki, T., Koro, K., ABE, K., «Measurement on dynamic behavior of track near rail joints and prediction of track settlement» QR of RTRI, Vol. 64, No. 2, June. 2005 16- Y.Q.Sun,M.Dhanasekar, «A dynamic model for the vertical interaction of the rail track and wagon system» International Journal of Solids and Structures, 39, 2002

17- Ishida, M., Suzuki, T., «Effect on track settlement of interaction excited by leading and trailing axles» QR of RTRI, Vol. 64, No. 1, Feb. 2005

۱۸ - سازمان مدیریت و برنامهریزی کشور، (۱۳۸٦)
 «دستورالعمل طراحی و نظارت بر روسازی راهآهن سریعالسیر»
 نشریه شماره ۳۹٤